

the present article were given information about place names of Gedebey region of Azerbaijan.

ÖZAN-AŞIK SANATININ KÜLTÜRÜMÜZDE YERİ

Maarife HACIYEVA

Azərbaycan Dövlət İktisat Universiteti / Azərbaycan

Anahtar Kelimeler: Saz, söz, kültür, kimlik, milli, sanat.

ÖZET

Türk kültürünün kadim bir sahasını ifade eden saz-söz sanatının, milli kültürün kökünde dayandığını musiki ve folklor araştırmacıları ispatlamışlar. Türk dünyasının zengin kültürü ile bağlı olan saz-söz sanatı yüzyıllar boyu türklerin güçlü sanat tribunu olmuş, onların milli-manevi değerlerinin bir kısmı da daha çok saz-söz sanatında korunup yaşamıştır. Çağdaş sazın ibtidai forması olan kopuz, çağdaş aşıkların ulu dedesi, selefi olan türk dünyasının milli kimliğinin bir belgesidir. Saz-söz türklerin manevi varlığının optimal kültürel kimliğini ifade etmektedir. Tarihi eskilere dayanan “kopuz” , “bağlama” adlanan saz tekmilleşerek “cüre” sazdan “tavar” saza, “tavar” sazdan daha iri saz olan “ustad saza”, daha doğruau üçtelligiden on iki telliye kadar saz çeşidine dönüşmüştür. Saz hem de türklerin musiki kültüründen haber veriyor. Bu kültürel aletde 200 civarında aşık havasının çalınmış günümüze kadar geldiği tespit edilmiştir. Aşık havaları yeni aşık tarzı, şiir türlerinin de yaranmasına vesile olmuştur. Sazın aşık ifaçılık sanatına verdiği töhfeler, aşığın ifaçılığında yaranan musiki regarengliyi, sazın aşık terminolojisine mahsus isimleri, saz-söz sanatında yeni-yeni havaların yaranmış zenginleşmesi, saz-söz sanatında kendine has geyim-kuşam halkın kadim kültüründen etnoğrafisinden haber verir ve türkülerin milli kimliyinde müstəsna rol oynamıştır. Sazın eşliyinde ortaya çıkan aşık sanatında musiki, şiiriyat, dans, aktörlük ve ifaçılığı ihata etmesi aşık sanatının kendine has özelliğini ifade ediyor. Saz-söz sanatının bu özelliğini ilk defa Azerbaycan müziğinin klassiki Üzeyir Hacıbeyli “Koroğlu” operasında tatbik etmiştir. Kara Karayevin ve diğer bestekarların da eserlerinde, opera, bale, simfonik ve kamera müziğinde aşık havalarının intonasya özellikleri vardır. YUNESKO-nun Keyri Maddi Medeni İrsinin Korunması üzere Komitesi 2009-cu il

sentyabrın 30-da Azərbaycan aşık sanatını YUNESKO-nun keyri maddi medeni irsi sırasına dahil etmişdir. Takdim olunmuş tebliğdə saz-söz sanatının Türkiyə və Azərbaycan türklərinin kültürel kimliyində mühüm rolu şərh edilir, bu sanatın hər iki türk boyunun milli manevi aleminde kültürel kimliyinin kaynaklarından olduğu izah edilir.

Key words: saz, soz, culture, personality, national, art.

Art of saz in the cultural personality of Azerbaijani turks Kopuz which is the elementary form of modern saz, is the document of cultural personality of Azerbaijani turks. Saz and word expresses the cultural personality of spiritual matter of the Azerbaijani turks. Music and folklore investigators have been proved that the art of saz stays on the root of national culture. The ancient forms of saz kopuz, baghlama improved and overturned to cure and later tavar saz, later ustad saz, so turned from three-stringed saz to twelve-stringed. On this culturel instrument have been played about 200 ashik melodies. In accompaniment of saz have cropped the arts of dancing, acting, singing. This peculiarity of the art of saz-soz firstly has been applicated on the opera "Koroghlu" of Uzeyir Hacıbəyov, Azerbaijani composer.

This tradition has been continued on the activities of Kara Karayev and other composers. In 30 september of 2009 UNESCO included art of ashik of Azerbaijan to the amaterial heritage of UNESCO. In this article have been explained the role of art of ashik on the cultural personality of Azerbaijani turks.

XVII YÜZYIL AZERBAIJAN ŞAİRİ VAHİD GAZVİNİ

Paşa KERİMOV

Azərbaycan Milli İlimlər Akademisi Elyazmalar Enstitüsü / Azərbaycan

Anahtar Kelimələr: Vahid Gazvini, divan, Türkçe, mesnevi, gazel.

ÖZET

İmaddüdvle Mirza Muhammed Tahir Vahid Gazvini XVII yüzylın seçkin devlet adamı, şair ve tarihçisi olmuştur. O, doksan beş yıla kadar ömür